

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3018

Vragen van het lid **Bosma** (PVV) aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *het verwijderen van een boek uit een bibliotheek omdat het «negatieve emoties» oproept en «aanstoot» geeft* (ingezonden 17 juli 2018).

Antwoord van Minister **Van Engelshoven** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 29 augustus 2018).

Vraag 1

Heeft kennisgenomen van het bericht *Reactie OBA op ophef kinderboek over Suriname?*¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Deelt u de mening dat onze cultuur geweld wordt aangedaan als boeken uit bibliotheken worden verwijderd omdat mensen er aanstoot aan nemen?

Antwoord 2

Deze vraag geeft aanleiding tot enkele fundamentele opmerkingen over de rol van de openbare bibliotheek als publiek instituut in het maatschappelijk bestel. De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob), die sinds 2015 van kracht is, definieert de openbare bibliotheek als de publieke toegang tot informatie, educatie en cultuur. Dit onderdeel van de Wsob vindt zijn basis in artikel 7 van de Grondwet, artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en artikel 19 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Deze artikelen waarborgen de vrijheid van meningsuiting en impliceren de mogelijkheid voor iedere burger kennis te kunnen nemen van informatie.

In de Wsob is vastgelegd dat de openbare bibliotheek deze belangrijke maatschappelijk functie vervult vanuit een aantal publieke waarden: onafhankelijkheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid, pluriformiteit en authenticiteit.² Deze publieke waarden komen o.a. tot uitdrukking in het feit dat de openbare bibliotheek zich bij de samenstelling van de collectie niet laat leiden door politieke, ideologische of religieuze overwegingen. De Wsob

¹ <https://www.oba.nl/nieuws/reactie-oba-op-ophef-kinderboek-over-suriname.html>

² Wsob, artikel 4, Publieke waarden.

geeft hiermee tevens uitvoering aan internationaal aanvaarde principes over de openbare bibliotheek, zoals beschreven in het UNESCO/IFLA manifest over openbare bibliotheken.³ Over collectievorming stelt dit manifest:

«De collectie moet een afspiegeling zijn van actuele trends en van de ontwikkelingen die zich voordoen in de samenleving, maar ook van wat mensen ooit hebben bedacht en tot stand gebracht.»

De collecties van de Nederlandse openbare bibliotheken zijn pluriform en weerspiegelen het brede scala aan maatschappelijke opvattingen. De openbare bibliotheken dragen daarmee bij aan de ontwikkeling en uitwisseling van ideeën. Het feit dat personen of groepen aanstoot kunnen nemen aan de inhoud van een publicatie, vormt geen reden de publicatie niet in de collectie op te nemen. Veel boeken die tot de canon van de wereldliteratuur behoren, waren bij hun publicatie omstreden of werden zelfs verboden. Binnen de hierboven beschreven uitgangspunten zijn de lokale bibliotheken zelf verantwoordelijk voor de samenstelling van de lokale collecties. De sociale kaart van het werkgebied van de bibliotheek is daarbij een belangrijke factor en bepaalt mede de samenstelling van de lokale collectie. De Nederlandse openbare bibliotheken werken op grond van de Wsob samen in een netwerk. Zij hanteren een gemeenschappelijke catalogus en hebben in een gezamenlijk collectieplan werkafspraken over het collectiebeleid gemaakt.⁴ Publicaties die niet beschikbaar zijn in de collectie van de bibliotheek in de eigen woonplaats, kunnen via het interbibliothecair leenverkeer in een andere bibliotheek worden opgevraagd. De jaarlijkse bibliotheekmonitor geeft inzicht in de ontwikkelingen in de Nederlandse bibliotheekcollecties (omvang, titelaanbod, fysiek/digitaal etc.). De eerstvolgende monitor is die over het jaar 2017. Uw Kamer ontvangt deze eind dit jaar.

De OBA heeft het betreffende boek na een weging van de geuite bezwaren aan de publieke waarden verwijderd uit de uitleencollectie. Een openbare bibliotheek heeft de vrijheid dit te doen.

Vraag 3

Hoeveel boeken blijven er over in bibliotheken als alle boeken waar mensen aanstoot aan nemen verwijderd worden? Kunt u de titels van deze boeken noemen?

Antwoord 3

Zie het antwoord op vraag 2.

Vraag 4

Is het niet de taak van bibliotheken boeken aan te bieden die emoties oproepen, inclusief «negatieve emoties»? Wat zijn dat, «negatieve emoties»?

Antwoord 4

Zie het antwoord op vraag 2.

Vraag 5

Wat is er met het boek gebeurd? Worden verwijderde boeken door de bibliotheek verbrand?

Antwoord 5

De Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) heeft alle exemplaren uit de uitleencollectie van haar vestigingen gehaald en bewaart twee exemplaren in de Museumcollectie Jeugdboeken, bedoeld voor studiedoeleinden en op aanvraag raadpleegbaar. Dit boek staat vermeld in de (online) catalogus van de OBA.

Vraag 6

Bent u bereid in gesprek te treden met de burgemeester van Amsterdam om te zorgen dat de vrijheid van burgers om te lezen wat ze willen hersteld wordt?

³ <http://bibliotheek-unesco.nl/wp-content/uploads/sites/20/2013/08/manifest-openbare-bibliotheek.pdf>

⁴ <https://www.kb.nl/ob/collecties/collectieplan>

Antwoord 6

De Wsob legt de verantwoordelijkheden van de verschillende partijen in het bibliotheekstelsel vast. Het collectiebeleid behoort tot de verantwoordelijkheid van de bibliotheek en niet van de overheid. De bibliotheek voert deze taak in onafhankelijkheid uit. Een gesprek van de Minister van OCW met de gemeente Amsterdam zou daar op gespannen voet mee staan. Overigens zijn de keuzemogelijkheden voor de inwoners van de gemeente Amsterdam gewaarborgd. De collectie van de OBA omvat circa 1,3 mln. items. Het is daarmee de grootste bibliotheekcollectie van Nederland. Voor het geval een titel niet beschikbaar mocht zijn in het aanbod van de OBA, is de titel via het interbibliothecair leenverkeer uit een andere openbare bibliotheek op te vragen.